

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก
อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี
Administration According to Good Governance
of The Yang Hak Subdistrict Administrative Organization
Pak Tho District Ratchaburi Province

ณัฐจิณณัฐ ธนศิริสกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี และ 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี จำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Independent t-test และ One-way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ หลักนิติธรรมและหลักความโปร่งใส ขณะที่หลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ส่งผลให้ระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน พัฒนาความโปร่งใส และยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล, องค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก

Abstract

This research aimed to: 1) study the level of public opinions toward administration based on the principles of good governance of Yang Hak Subdistrict Administrative Organization, Pak Tho District, Ratchaburi Province; and 2) compare public opinions toward administration based on the principles of good governance of Yang Hak Subdistrict Administrative Organization, Pak Tho District, Ratchaburi Province, classified by demographic

factors including gender, age, educational level, and occupation. The sample consisted of 381 residents living in the area of Yang Hak Subdistrict Administrative Organization, Pak Tho District, Ratchaburi Province. The research instrument used for data collection was a questionnaire. Statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation. Hypotheses were tested using Independent t-test and One-way ANOVA.

The research findings revealed that: 1) the overall level of public opinions toward administration based on the principles of good governance of Yang Hak Subdistrict Administrative Organization was at a high level. When considering each aspect, all aspects were rated at a high level. The aspects with the highest mean scores were the rule of law and transparency, while the participation aspect had a lower mean score compared to other aspects; and 2) the comparison of public opinions toward administration based on the principles of good governance classified by demographic factors indicated that gender, age, educational level, and occupation resulted in statistically significant differences in opinions in some factors. The findings reflect the necessity of promoting public participation, enhancing transparency, and improving administrative efficiency based on the principles of good governance to respond to public needs and achieve sustainable local development.

Keywords: Good Governance Administration, Yang Hak Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ประเทศไทยปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับ ซึ่งการกระจายอำนาจให้แก่รัฐบาลท้องถิ่นถือเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตยรากฐาน (grassroots democracy) ให้มีความมั่นคง ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นจึงถูกพัฒนาให้เป็นองค์กรที่มีอิสระในการบริหารจัดการตนเองภายใต้กรอบกฎหมาย โดยเน้นหลักการปกครองตนเอง โปร่งใส มีธรรมาภิบาล และสามารถตรวจสอบได้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจรัฐ โดยบัญญัติให้มีการกระจายอำนาจอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้มีการถ่ายโอนภารกิจ ทรัพยากร และอำนาจในการจัดบริการสาธารณะไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และมีแผนแม่บทเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจ, 2562) อย่างไรก็ตามแม้จะมีการตรากฎหมายรองรับหลายฉบับ และมีการถ่ายโอนภารกิจอย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาด้านโครงสร้าง องค์กรประกอบ และขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นยังขาดประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในระดับองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นองค์กรที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด แต่กลับมีข้อจำกัดทั้งในด้านงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาสำคัญประการหนึ่งคือ การใช้ระบบอุปถัมภ์และอิทธิพลทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ซึ่งส่งผลให้การบริหารราชการท้องถิ่นขาดความเป็นธรรม การแต่งตั้งโยกย้าย

ตำแหน่งขาดความโปร่งใส และงบประมาณถูกใช้ไปกับโครงการที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นของประชาชน (สุวิชา เป้าอารีย์, 2553) การจัดซื้อจัดจ้างยังคงเป็นช่องโหว่สำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน โดยเฉพาะในองค์กรขนาดเล็กที่ระบบตรวจสอบภายในยังไม่เข้มแข็ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) รายงานว่า ในช่วงปี 2550–2557 พบว่ากว่าร้อยละ 50 ของคดีทุจริตเกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รองลงมาคือกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานราชการระดับกรม (โพสดีทุเตย์, 2557) ปัญหาทุจริตนี้ไม่เพียงกระทบต่อการพัฒนาท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐในระดับฐานรากอีกด้วย อีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ซ้ำเติมการไร้ประสิทธิภาพของ อบต. คือ การที่ประชาชนยังมีบทบาทจำกัดในกระบวนการตัดสินใจ การจัดทำแผนพัฒนา การติดตามผล และการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ การมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ยังอยู่ในรูปแบบ “ตามเชิญ” หรือ “รับฟัง” มากกว่าการมีอำนาจร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น (วิชชา รัตนเพชร, 2559) ซึ่งขัดกับหลักธรรมาภิบาลที่เน้นการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และหลักนิติธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี ถือเป็นตัวอย่างเป็นหนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ที่มีงบประมาณประจำปีเพียง 56-57 ล้านบาท แต่ต้องรับผิดชอบพื้นที่ถึง 186,057 ไร่ โดยมีข้อจำกัดด้านบุคลากร เครื่องจักร และอุปกรณ์ จึงส่งผลให้บริการสาธารณะไม่ครอบคลุมหรือไม่มีความเหมาะสมเท่าที่ควร ทั้งยังมีคำร้องเรียนจากประชาชนเป็นจำนวนมากเกี่ยวกับการซ่อมแซมถนน ไฟฟ้าสาธารณะ และโครงสร้างพื้นฐานด้านเกษตรกรรม ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความไม่สมดุลระหว่างภารกิจที่ได้รับมอบหมายกับขีดความสามารถขององค์กร (ทะเบียนคำร้องทั่วไป, 2568) นอกจากนี้ ยังพบว่าเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ขาดความรู้เฉพาะด้าน เช่น การเงินการคลัง การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ หรือการบริหารความเสี่ยง ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นในยุคที่องค์กรท้องถิ่นต้องรับมือกับความซับซ้อนที่เพิ่มขึ้น เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2564)

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหักตามหลักธรรมาภิบาล โดยมุ่งหวังให้ผลการศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ รวมถึงเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสาธารณะในท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้มแข็งและยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

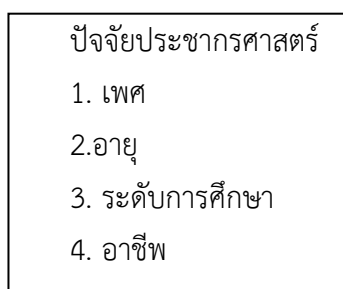
1. เพื่อศึกษาระดับความคิดของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนตามปัจจัยประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

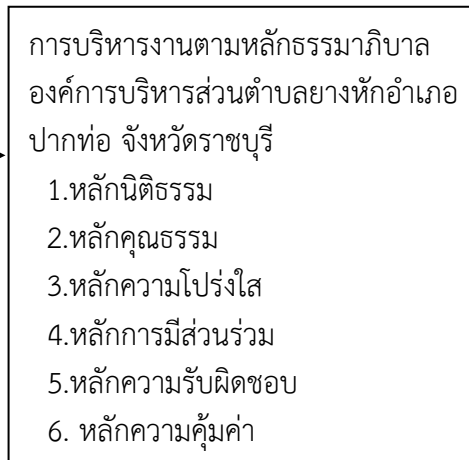
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดเรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก อำเภopakทอง จังหวัดราชบุรี อ้างถึง (ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้าง

ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542) หลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) ที่ได้ให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ หมายถึง คุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่สะท้อนความแตกต่างด้านภูมิหลังและสถานภาพชีวิต เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีพฤติกรรม ทักษะ ค่านิยม และรูปแบบการตัดสินใจที่แตกต่างกัน (วชิรวัชร งามละม่อม, 2558) ความแตกต่างดังกล่าวมีบทบาทอย่างยิ่งในการอธิบายพฤติกรรมทั้งในระดับปัจเจกและระดับสังคม

ประชากรศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มุ่งศึกษาจำนวน โครงสร้าง องค์ประกอบ และการเปลี่ยนแปลงของประชากร โดยเชื่อมโยงกับบริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (พรพิณ ประกายสันติสุข, 2550) ปัจจัยทางประชากรจึงอาจเป็นทั้งสาเหตุและผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอายุ การเพิ่มขึ้นของระดับการศึกษา หรือความแตกต่างด้านรายได้ ซึ่งล้วนส่งผลต่อรูปแบบความคิดและพฤติกรรมของประชาชน

ในเชิงการประยุกต์ใช้ ตัวแปรด้านประชากรศาสตร์มักถูกนำมาใช้ในการศึกษาความแตกต่างของความคิดเห็นและพฤติกรรม โดยเฉพาะตัวแปรสำคัญ ได้แก่ อายุ เพศ อาชีพ และรายได้ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับความต้องการ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และรูปแบบการตัดสินใจ (เพ็ญศิริ ผิวดี, 2555) กล่าวคือ

1. อายุ เป็นตัวบ่งชี้ประสบการณ์และช่วงชีวิตที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อมุมมองและระดับเหตุผลในการตัดสินใจ
2. เพศ มีความเกี่ยวข้องกับบทบาททางสังคมและค่านิยมที่ได้รับการปลูกฝังแตกต่างกัน
3. สถานภาพสมรสและโครงสร้างครอบครัว สะท้อนภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีผลต่อทัศนคติและการตัดสินใจ
4. อาชีพและรายได้ บ่งบอกถึงฐานะทางเศรษฐกิจและกำลังซื้อ ซึ่งมีอิทธิพลต่อรูปแบบการเลือกใช้สินค้า บริการ หรือการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นสาธารณะ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

แนวคิดเรื่อง ธรรมาภิบาล (Good Governance) เริ่มได้รับการกล่าวถึงอย่างเป็นทางการจากองค์กรระหว่างประเทศด้านการพัฒนาในช่วงปลายทศวรรษ 1980 โดยมุ่งอธิบายลักษณะของระบบการเมืองและการบริหารภาครัฐที่ดี ซึ่งต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งยังมีความเชื่อมโยงกับหลักประชาธิปไตย (รัชยา ภักดีจิตต์, 2557)

ความสำคัญของธรรมาภิบาลทวีความชัดเจนมากขึ้นภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัดของระบบบริหารประเทศที่ขาดประสิทธิภาพและขาดกลไกตรวจสอบรัฐบาลจึงต้องปฏิรูประบบบริหารราชการ โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชน พร้อมกำหนดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไว้ในกฎหมายและแผนพัฒนาแห่งชาติ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารภาครัฐ

ในด้านความหมาย นักวิชาการและองค์กรระหว่างประเทศได้ให้คำจำกัดความสอดคล้องกันว่า ธรรมาภิบาลคือระบบการบริหารจัดการที่ยึดหลักกฎหมาย ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วม และความเสมอภาค เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (World Bank, 1992; Weiss, 2000) ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวครอบคลุมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยมุ่งสร้างสมดุลระหว่างประสิทธิภาพในการบริหาร กับความเป็นธรรมในสังคมสำหรับองค์ประกอบของธรรมาภิบาล แม้แต่ละองค์กรจะกำหนดรายละเอียดแตกต่างกัน แต่โดยสรุปมักประกอบด้วยหลักสำคัญ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมหรือโครงการพัฒนา ทั้งในด้านการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล โดยมุ่งให้การพัฒนาสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (Kasperson&Breitbank, 1974 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546; United Nations, 1981) แนวคิดดังกล่าวเน้นว่าประชาชนไม่ใช่เพียงผู้รับผลจากนโยบาย แต่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนา (ปัทมา สุภก่าปิง, 2558)

ในเชิงทฤษฎี การมีส่วนร่วมสามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดการกระทำทางสังคม ซึ่งมองว่าพฤติกรรมของบุคคลขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ ระบบสังคม และวัฒนธรรม อันมีผลต่อค่านิยมและแรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วม (เยาวมลาย จ้อยจุฬี, 2542 อ้างถึงใน ัญญลักษณ์ ใจเที่ยง, 2563) การมีส่วนร่วมจึงมีทั้งความหมายเชิงแคบ คือ การเข้าร่วมกิจกรรมของรัฐโดยสมัครใจ และความหมายเชิงกว้าง คือ การเสริมสร้างอำนาจให้ประชาชนสามารถกำหนดทิศทางและควบคุมทรัพยากรของชุมชนได้

ลักษณะของการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสื่อสารสองทางระหว่างรัฐกับประชาชน ซึ่งช่วยเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ สร้างความโปร่งใส ความชอบธรรม และส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมมักเกิดจากความสนใจร่วมกัน ปัญหาาร่วมกัน และความต้องการเปลี่ยนแปลงร่วมกันของคนในชุมชน (อภิศักดิ์ ธีระวิสิทธิ์, 2553 อ้างถึงใน ัญญลักษณ์ ใจเที่ยง, 2563)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบการบริหารราชการแผ่นดินที่รัฐกระจายอำนาจบางส่วนให้แก่หน่วยงานในระดับพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนสามารถบริหารจัดการกิจการสาธารณะของตนเองได้ภายใต้กรอบกฎหมาย แนวคิดนี้ตั้งอยู่บนหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) และอุดมการณ์ประชาธิปไตย โดยมุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและการปกครองตนเอง (Self-Government) (ประหยัด หงษ์ทองคำ, 2520 อ้างถึงใน สิทธิธินันท์ วารุณสหรัชน, 2559)

ในด้านความหมาย การปกครองท้องถิ่นหมายถึง องค์กรที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่ งบประมาณ และความเป็นอิสระในการบริหารงานภายในพื้นที่ของตนเอง แต่ยังคงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐส่วนกลาง เพื่อไม่ให้กระทบต่ออำนาจอธิปไตยของประเทศ (วิเชียร ตันศิริคงคล, 2563) การจัดตั้งองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การบริหารสอดคล้องกับบริบทและความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่

องค์ประกอบสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ได้แก่ การมีฐานะทางกฎหมายที่ชัดเจน การกำหนดพื้นที่และอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสม การมีฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาที่มาจากการเลือกตั้ง ความเป็นอิสระในการตัดสินใจ และการมีรายได้หรือแหล่งงบประมาณเป็นของตนเอง ทั้งนี้ยังต้องอยู่ภายใต้ระบบการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ (อุทัย หิรัญโต, 2533)

สำหรับวัตถุประสงค์และความสำคัญ การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทในการลดภาระของรัฐบาลกลาง ทำให้การจัดบริการสาธารณะมีความรวดเร็วและตรงต่อความต้องการของประชาชนมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นเวทีในการเรียนรู้และพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยระดับฐานราก ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบการใช้อำนาจ (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2539) นอกจากนี้ การกระจายอำนาจยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร ลดความล่าช้าแบบรวมศูนย์ และสร้างความชอบธรรมในการตัดสินใจทางการเมืองในระดับพื้นที่

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี

องค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก ตั้งอยู่ตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีประวัติความเป็นมาจากคำบอกเล่าเกี่ยวกับต้นยางใหญ่ที่โคนล้มขวางลำห้วยและเชื่อว่าช่วยปกป้องชาวบ้าน จึงเป็นที่มาของชื่อ “ยางหัก” และได้รับการยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อปี พ.ศ. 2540 ตามกฎหมายว่าด้วยการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

พื้นที่มีขนาด 297.72 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุม 8 หมู่บ้าน ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขา สลับที่ราบสูง มีลำห้วยหลายสาย เหมาะแก่การเกษตรและปศุสัตว์ มีประชากร 8,016 คน จำนวน 3,601 ครัวเรือน

การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหักกำหนดวิสัยทัศน์มุ่งสู่ความเจริญอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมียุทธศาสตร์สำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดระเบียบชุมชน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและศักยภาพท้องถิ่น การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมและกีฬา

นโยบายการบริหารครอบคลุมด้านการเมืองการบริหาร สังคม การศึกษา สาธารณสุข เศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งแวดล้อม โดยเน้นหลักธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมของประชาชน และการพัฒนาท้องถิ่นให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยงยุทธ สกุลประกายพร (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลขุนแม่ลาน้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน การวิจัยชี้ให้เห็นถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารงาน เช่น การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และการจัดการข้อมูลข่าวสารให้เข้าถึงง่าย

สรารุช อึ้งอัมพรวิไล (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของประชาชนตำบลบางกะดีต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลบางกะดี" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติ ความพึงพอใจ และความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับความพึงพอใจของประชาชน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีทัศนคติและความพึงพอใจต่อการบริหารงานอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการให้บริการและบุคลากร การศึกษายังพบว่าลักษณะประชากร เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ และเขตพื้นที่ มีผลต่อความพึงพอใจในการบริหารงานอย่างมีนัยสำคัญ

กรปักษ์ พงศวิพัฒน์โยธิน (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ธรรมาภิบาลกับคุณค่าสาธารณะของพนักงานเทศบาลตำบลบางปู จังหวัดสมุทรปราการ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาธรรมาภิบาลของพนักงาน คุณค่าสาธารณะ และอิทธิพลของธรรมาภิบาลต่อคุณค่าสาธารณะ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 104 คน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก และสามารถพยากรณ์คุณค่าสาธารณะได้ร้อยละ 55.8 โดยด้านหลักประชาธิปไตย และความรับผิดชอบต่อการบริหารมีอิทธิพลสูง

วันทีนิ ภูธรรมะ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเบรบือ จังหวัดมหาสารคาม" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานเปรียบเทียบตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง 251 คน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีความแตกต่างในบางด้านตามอายุ และเสนอให้พัฒนาการใช้เทคโนโลยี การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ศิริประภา พัดลม (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยหิน อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ และปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ กลุ่มตัวอย่าง 51 คน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานตามหลักประสิทธิผล ประสิทธิภาพ ตอบสนอง ภาระรับผิดชอบ และนิติธรรมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ปัญหาและอุปสรรคพบในด้านการให้บริการประชาชน เช่น การชำระภาษีและการขออนุญาตที่ไม่สามารถทำผ่านระบบคอมพิวเตอร์ได้

ศิริพร ชันติธรรม (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองแห่งหนึ่งในภาคเหนือ" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมสูงสุด ด้านการมีส่วนร่วมมีคะแนนต่ำที่สุด จึงเสนอให้เพิ่มกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การประชุม การรับฟังความคิดเห็น และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ณัฐชนก จรุงดี (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านหม้อ อำเภอฟาร์มบุรี จังหวัดสิงห์บุรี" กลุ่มตัวอย่าง 376 คน ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านหลักนิติธรรมและความคุ้มค่าสูงสุด ด้านหลักความโปร่งใสต่ำสุด การเปรียบเทียบตามเพศ รายได้ และฝ่ายที่ติดต่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ชิษณุพงศ์ อ่อนศิริ และ ชาญยุทธ หาญชนะ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอนองแสง จังหวัดอุดรธานี" กลุ่มตัวอย่าง 217 คน ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความรับผิดชอบสูงสุด ด้านการมีส่วนร่วมต่ำสุด และไม่มี ความแตกต่างของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ และตำแหน่ง

พิรพงษ์ ใจเอื้อ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ทัศนคติของประชาชนอำเภอดอนจานที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของที่ทำกรปกครองอำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์" กลุ่มตัวอย่าง 394 คน ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ด้านหลักนิติธรรมและความโปร่งใสสูงสุด ด้านหลักความรับผิดชอบต่ออยู่ในระดับมาก การทดสอบสมมติฐานพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่อทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญ

เพลงไพลิน สีนั่นชัย (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร" กลุ่มตัวอย่าง 339 คน ผลการวิจัยพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและการบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมาก มีความสัมพันธ์เชิงบวกสูงมาก ($r=0.919$) การบริหารงานบุคคลสามารถพยากรณ์จากหลักความคุ้มค่า คุณธรรม การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบต่อร้อยละ 84.60

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจความคิดเห็น (Survey Research) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และเปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 381 คน คำนวณจากประชากร 8,016 คน โดยใช้สูตร Yamane (1973) และสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กระจายตาม 8 หมู่บ้าน

ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลประชากรศาสตร์ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก และข้อเสนอแนะ เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และมีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.960 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ Independent t-test และ One-way ANOVA

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน

ที่มีลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 381 คน ผลการศึกษาสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 55.12 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44.88 เมื่อพิจารณาด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.66 รองลงมาคือช่วงอายุ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.16 และช่วงอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 18.64 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือช่วงอายุ 18-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.77 สำหรับระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 37.80 รองลงมาคือระดับ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 27.82 และระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 23.10 ขณะที่ด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 27.03 รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 22.83 และอาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 21.00

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหักในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.23 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.24 แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหักตามหลักธรรมาภิบาลเป็นอย่างมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 รองลงมาคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และ ด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ตามลำดับ ขณะที่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 อย่างไรก็ตาม ทุกด้านยังคงอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

เมื่อพิจารณาผลการศึกษาในแต่ละด้านอย่างละเอียด พบว่า ด้านหลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.15 อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่ประชาชนให้ความคิดเห็นสูงสุดคือ การบังคับใช้ข้อบัญญัติหรือระเบียบอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 ขณะที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีช่องทางอุทธรณ์หรือร้องเรียนและได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 แสดงให้เห็นว่าประชาชนยังคาดหวังให้มีการพัฒนาการร้องเรียนและการอุทธรณ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านหลักคุณธรรม (Integrity & Ethics) พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.23 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีนโยบาย No Gift และวัฒนธรรมไม่รับของขวัญอย่างจริงจัง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.35 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ระบบอุปถัมภ์และการวิ่งเต้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในหน่วยงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนยังรับรู้ถึงความจำเป็นในการลดอิทธิพลของระบบอุปถัมภ์ในหน่วยงานภาครัฐ

ด้านหลักความโปร่งใส (Transparency) มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.28 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเปิดเผยข้อมูลงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้างอย่างครบถ้วน ทันเวลา และตรวจสอบได้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 ขณะที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีช่องทางให้ประชาชนติดตามสถานะคำร้องหรือโครงการพร้อมกำหนดเวลาที่ชัดเจน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23

ด้านหลักการมีส่วนร่วม (Participation) มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.29 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การที่ตัวแทนชุมชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางนโยบายท้องถิ่น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 ขณะที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การมีช่องทางดิจิทัลให้ประชาชนเสนอปัญหาหรือแนวคิดและติดตามผลได้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18

ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคมและการตอบสนอง พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.13 อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การแจ้งผลการดำเนินงานและระยะเวลาดำเนินการแก่ผู้ร้องเรียนอย่างโปร่งใส ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การรายงานผลและการยอมรับข้อผิดพลาดของผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าองค์ประกอบอื่น

ด้านหลักความคุ้มค่า (Value for Money / Efficiency & Effectiveness) เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.30 อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดสรรงบประมาณและการเลือกโครงการโดยคำนึงถึงความจำเป็นและผลลัพธ์ต่อประชาชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 แสดงให้เห็นว่าประชาชนให้ความสำคัญอย่างมากต่อการใช้จ่ายงบประมาณอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ไม่แตกต่างกันโดยรวม ยกเว้นด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคม และการตอบสนอง ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig. = 0.007) ขณะที่ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและบางด้าน ได้แก่ ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคมและการตอบสนอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน ขณะที่ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันทั้งในภาพรวม และหลายด้าน ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบต่อสังคมและการตอบสนอง และด้านหลักความคุ้มค่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยางหักมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับดีมาก และได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะด้านการตอบสนองต่อข้อร้องเรียน การสื่อสารผลการดำเนินงาน และการขยายช่องทางความร่วมมือของประชาชนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มวัยและทุกอาชีพมากยิ่งขึ้น เพื่อยกระดับการบริหารงานให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืนในอนาคต

อภิปรายผล

อภิปรายผลระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวม

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่มีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหักในภาพรวม ผลดังกล่าวบ่งชี้ว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งนี้สามารถบริหารงานภายใต้กรอบของหลักธรรมาภิบาลได้อย่างเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่ ทั้งในด้านความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า และการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานของท้องถิ่น

การที่ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหักมีลักษณะสอดคล้องกับหลักการปกครองท้องถิ่นตามแนวคิดการกระจายอำนาจ (Decentralization Theory) ซึ่งมุ่งเน้นการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจและการบริหารจัดการจากส่วนกลางไปสู่หน่วยงานท้องถิ่น เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างรวดเร็วและตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การกระจายอำนาจยังช่วยลดข้อจำกัดของการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจ ซึ่งมักขาดความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการปกครองท้องถิ่นของ ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) ที่เห็นว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของตนเอง และสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการบริหารงานสาธารณะในระดับพื้นที่ได้โดยตรง อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วิเชียร ตันศิริคงคล (2563) ที่ระบุว่า การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลยางหักสามารถทำหน้าที่ เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ อมรรรัตน์ สายใจ (2562) ที่มองว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเปรียบเสมือน “โรงเรียนประชาธิปไตยระดับรากหญ้า” โดยเป็นพื้นที่ที่ประชาชนสามารถเรียนรู้กระบวนการประชาธิปไตย ผ่านการมีส่วนร่วม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น และการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์กร

การที่ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหักในระดับมาก ยังสะท้อนถึงการสร้างความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความยั่งยืนของการบริหารงานภาครัฐในระดับพื้นที่ เนื่องจากเมื่อประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานขององค์กร ย่อมส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลในระยะยาว

อภิปรายผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลรายด้าน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยรายด้าน พบว่า ด้านหลักความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 รองลงมาคือ ด้านหลักนิติธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 และ ด้านหลักความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 ขณะที่ด้านหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40

ผลที่ปรากฏว่าหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลยางหักมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชน มีการติดตามผลการดำเนินงาน และให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ณัทกวี ศิริรัตน์ (2564) ที่ระบุว่า การปกครองท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพต้องตั้งอยู่บนฐานของความรับผิดชอบต่อประชาชนในพื้นที่

ในด้านหลักนิติธรรมที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลยางหักดำเนินงานภายใต้กรอบกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบการปกครองท้องถิ่นตามแนวคิดของอุทัย หิรัญโต (2533) ที่เน้นว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีสถานะตามกฎหมายและใช้อำนาจภายใต้กรอบของรัฐ เพื่อสร้างความเป็นธรรมและความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน

หลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แม้จะอยู่ในระดับมาก แต่ยังต่ำกว่าด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนอาจยังมีโอกาสในการเข้ามามีบทบาท แสดงความคิดเห็น หรือร่วมตัดสินใจในกิจกรรมบางประเด็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของศิริพร ชันติธรรม (2564) ที่พบว่าด้านการมีส่วนร่วมมักเป็นด้านที่ได้รับความนิยมน้อยกว่าด้านอื่น ในงานวิจัยเกี่ยวกับธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิปรายผลการเปรียบเทียบตามลักษณะทางประชากรศาสตร์

ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก เมื่อจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของประชาชนแตกต่างกันในบางประเด็น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองและความคาดหวังของประชาชนแต่ละกลุ่มที่มีต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และบริบททางสังคมของแต่ละบุคคล

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหักสามารถให้บริการและบริหารงานได้อย่างเท่าเทียม ไม่เลือกปฏิบัติ และไม่จำกัดบทบาทของประชาชนตามเพศสภาพ ผลดังกล่าวสะท้อนถึงการยึดถือหลักความเสมอภาคและความเท่าเทียม ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยและการปกครองท้องถิ่นที่ดี การที่ความคิดเห็นของประชาชนไม่แตกต่างกันตามเพศ ยังบ่งชี้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระบบการบริหารงานและการให้บริการที่เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับประชาชนทุกกลุ่ม

ผลการเปรียบเทียบตามอายุ พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประชาชนกลุ่มที่มีอายุสูงมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระดับสูงกว่ากลุ่มอายุน้อย ผลดังกล่าวอาจอธิบายได้ว่า ประชาชนกลุ่มอายุสูงมักมีประสบการณ์ในการติดต่อราชการและการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์การบริหารส่วนตำบลมาเป็นเวลานาน มีความคุ้นเคยกับขั้นตอน กระบวนการ และบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่า จึงสามารถรับรู้ถึงความรับผิดชอบ ความต่อเนื่องของการดำเนินงาน และผลลัพธ์ของนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

ผลการวิจัยในประเด็นด้านอายุสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันทีนิ ภูธรรมะ (2563) ที่พบว่า อายุเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะในมิติด้านความรับผิดชอบและความเชื่อมั่นต่อองค์กร ทั้งนี้ อาจสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนกลุ่มอายุสูงมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับเสถียรภาพ ความต่อเนื่อง และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับชุมชน มากกว่าการคาดหวังรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงรุกเหมือนกลุ่มอายุน้อย

สำหรับปัจจัยด้านระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกันในบางด้าน โดยเฉพาะด้านความโปร่งใส การเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วม ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองมากกว่า จึงมีความคาดหวังต่อการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับที่สูงขึ้น ทั้งในด้านการเข้าถึงข้อมูล การตรวจสอบการดำเนินงาน และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

ปัจจัยด้านรายได้พบว่า มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในบางด้าน ซึ่งอาจสะท้อนถึงความแตกต่างของบทบาทและความคาดหวังของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนที่มีรายได้สูงมักคาดหวังคุณภาพการบริการ ความโปร่งใส และประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรสาธารณะในระดับที่สูงกว่า ขณะที่ประชาชนกลุ่มรายได้น้อยอาจให้ความสำคัญกับการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานและการช่วยเหลือจากภาครัฐเป็นหลัก

ผลการวิจัยในด้านระดับการศึกษาและรายได้สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างความเป็นพลเมือง (Citizenship) ในระบบการปกครองท้องถิ่น ซึ่งมองว่าประชาชนที่มีทุนทางสังคมและทุนทางปัญญาสูงจะมีบทบาทในการติดตาม ตรวจสอบ และมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นมากขึ้น ดังนั้น ความแตกต่างด้านความคิดเห็นของประชาชนตามลักษณะทางประชากรศาสตร์จึงเป็นข้อมูลสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการออกแบบนโยบายและกระบวนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของประชาชนแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสมและทั่วถึง

การอภิปรายผลเชื่อมโยงกับแนวคิดการปกครองท้องถิ่น

จากผลการวิจัยทั้งหมด สามารถสรุปและอภิปรายได้ว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างหักมีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดการปกครองท้องถิ่นแบบกระจายอำนาจ ซึ่งมุ่งเน้นการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่จากส่วนกลางไปสู่หน่วยงานในระดับพื้นที่ เพื่อให้การบริหารจัดการสาธารณะสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง การที่ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่ากลไกการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างหัก สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามเจตนารมณ์ของการกระจายอำนาจได้ในระดับหนึ่ง

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการปกครองท้องถิ่นของ ชวงศ์ ฉายะบุตร (2539) ที่อธิบายว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นรูปแบบการบริหารที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ตรวจสอบการใช้อำนาจ และมีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2562) ที่มองว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นฐานรากสำคัญของประชาธิปไตย โดยทำให้ประชาชนได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองในชีวิตประจำวัน

เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ จะเห็นได้ว่า ความแตกต่างของเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ เป็นตัวสะท้อนถึงความหลากหลายของโครงสร้างทางสังคมในระดับท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นลักษณะปกติของชุมชนที่ประกอบด้วยประชาชนจากหลากหลายช่วงวัยและพื้นฐานทางสังคม ความแตกต่างดังกล่าวมิได้สะท้อนถึงความล้มเหลวของการบริหารงาน หากแต่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ชี้ให้เห็นว่า การปกครองท้องถิ่นจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่น และสามารถปรับรูปแบบการบริหารงานและการสื่อสารให้เหมาะสมกับประชาชนแต่ละกลุ่ม

ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า องค์การบริหารส่วนตำบลอย่างหักมีบทบาทในฐานะ “หน่วยการปกครองที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดการปกครองท้องถิ่น การที่ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางระหว่างรัฐกับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการให้บริการสาธารณะ การรับฟังปัญหา และการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในระดับพื้นที่ อันเป็นเป้าหมายหลักของการกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาในมิติของหลักธรรมาภิบาล จะเห็นได้ว่า หลักการสำคัญ เช่น หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และหลักการมีส่วนร่วม มิได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงนามธรรม แต่ได้ถูกนำมาปรับใช้ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างหักในระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะหลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ซึ่งประชาชนให้ความสำคัญในระดับสูง สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของประชาชนต่อองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการใช้ทรัพยากรสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

ผลการวิจัยในประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดธรรมาภิบาลขององค์การสหประชาชาติ (UNDP) ที่เห็นว่า การบริหารจัดการภาครัฐที่ดีต้องมุ่งประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ และต้องสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยที่พบว่าด้านหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ยังสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดบางประการของการปกครองท้องถิ่นในทางปฏิบัติ แม้ว่ากฎหมายและนโยบายของรัฐจะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานและการตัดสินใจ แต่ในความเป็นจริง ประชาชนบางกลุ่มอาจยังขาดช่องทาง ขาดข้อมูล หรือขาดความมั่นใจในการเข้ามามีบทบาทอย่างเต็มที่

ความแตกต่างของความคิดเห็นตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ยังสะท้อนถึงความแตกต่างด้านประสบการณ์และความคาดหวังของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มประชาชนที่มีอายุสูงหรือมีประสบการณ์ในการติดต่อราชการมักสามารถประเมินการทำงานของหน่วยงานได้อย่างรอบด้าน ขณะที่กลุ่มประชาชนวัยหนุ่มสาวหรือผู้ที่เพิ่งเริ่มมีบทบาทในชุมชนอาจให้ความสำคัญกับการสื่อสาร การเข้าถึงข้อมูล และรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ทันสมัยและหลากหลายมากขึ้น

ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ที่มองว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ควรทำหน้าที่เป็นเพียงหน่วยงานให้บริการสาธารณะเท่านั้น แต่ควรเป็น “พื้นที่สาธารณะทางประชาธิปไตย” ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้ามาแสดงความคิดเห็น ตรวจสอบ และร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเสมอภาค การบริหารงานที่มีความยืดหยุ่น เปิดกว้าง และคำนึงถึงความแตกต่างของประชาชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการปกครองท้องถิ่นในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานมากยิ่งขึ้น เช่น การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอปัญหาและแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง
2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรพัฒนาระบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้มีความทั่วถึง โปร่งใส และเข้าใจง่าย โดยเฉพาะข้อมูลด้านงบประมาณ โครงการพัฒนา และผลการดำเนินงาน เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้และตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานได้อย่างสะดวก
3. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล คุณธรรม จริยธรรม และการให้บริการประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพการทำงานและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนในพื้นที่
4. องค์การบริหารส่วนตำบลควรพัฒนากลไกการรับเรื่องร้องเรียนและการตอบสนองต่อปัญหาของประชาชนให้มีความรวดเร็ว ชัดเจน และเป็นธรรม พร้อมทั้งแจ้งผลการดำเนินงานกลับไปยังประชาชนอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบและความไว้วางใจต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมประชาชนในพื้นที่อื่น ๆ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบผลการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในบริบทที่แตกต่างกัน และเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย
2. ควรนำวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสนทนากลุ่ม มาใช้ร่วมกับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะจากประชาชนและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. การวิจัยในอนาคตควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กร หรือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงาน
4. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนกับมุมมองของเจ้าหน้าที่หรือผู้บริหารในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เห็นภาพรวมของการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น
5. การวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับความพึงพอใจหรือความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ของการบริหารงานที่มีต่อประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม
6. ควรมีการศึกษาติดตามผลในระยะยาวเกี่ยวกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประเมินความต่อเนื่องและความยั่งยืนของการพัฒนาในพื้นที่

บรรณานุกรม

- กอบกาญจน์ เหริญทอง. (2556). **ประชากรศาสตร์เชิงพฤติกรรม**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). **การวิเคราะห์และการวิจัยทางสถิติ (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). **ธรรมาภิบาล: ความหวังใหม่ของการปฏิรูปประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: บริษัท ชัคเชส มีเดีย จำกัด.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2557). **รายงานสถานการณ์คดีทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน ป.ป.ช.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2557). **รายงานสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงษ์. (2557). **พฤติกรรมผู้บริโภค**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทานตะวัน อินทร์จันทร์. (2546). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทรงลักษณ์ ณ นคร. (2555). **ธรรมาภิบาลกับการบริหารภาครัฐสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย.
- ทิพาดี เมฆสุวรรณ. (2546). **การพัฒนาระบบราชการไทย: แนวคิดและแนวทางปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ธัญญาลักษณ์ ใจเที่ยง. (2563). **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- ณัทวี ศิริรัตน์. (2564). **การบริหารงานภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร. (2551). **ธรรมาภิบาล: เครื่องมือบริหารยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). **ธรรมาภิบาลกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. (2520). **หลักการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ปัทมา สุปก่าปิง. (2558). **แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรพิน ประกายสันติสุข. (2550). **ประชากรศาสตร์กับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พีรพงษ์ ใจเอื้อ. (2566). **ทัศนคติของประชาชนอำเภอตอนจันทน์ที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของการปกครองอำเภอตอนจันทน์ จังหวัดกาฬสินธุ์ (การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต)**. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.
- เพ็ญศิริ ผิวดี. (2555). **พฤติกรรมผู้บริโภคและการตลาด**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โพสต์ทูเดย์. (2557). **ป.ป.ช. ชี้คดีทุจริตท้องถิ่นพุ่งสูง**. สืบค้นจาก <https://www.posttoday.com>
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2555). **ระเบียบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. มหาสารคาม: คณะรัฐศาสตร์.
- รัชยา ภักดีจิตต์. (2557). **ธรรมาภิบาลในการบริหารภาครัฐ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วชิรวัชร งามละม่อม. (2558). **จิตวิทยาสังคมกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร ต้นศิริคงคล. (2563). **การบริหารงานท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชา รัตนเพชร. (2559). **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารงานภาครัฐ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ชันติธรรม. (2564). **ธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- สุทัศน์ สุทธิกุลสมบัติ. (2550). **ธรรมาภิบาลกับการจัดการภาครัฐ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุสา ชัยสุรัตน์. (2552). **ประชากรศาสตร์**. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- สุวิชา เป้าอารีย์. (2553). **การเมืองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2562). **รายงานการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2564). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2552). **แนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. กรุงเทพฯ: ก.พ.ร.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). **สถิติจำนวนประชากรตำบลยางหัก อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี**.
- สำนักงานสำนักนายกรัฐมนตรี. (2555). **การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี**. สืบค้นจาก <https://www.opm.go.th>
- องค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก. (2568). **ทะเบียนคำร้องทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลยางหัก**. ราชบุรี: ผู้แต่ง.
- อุทัย หิรัญโต. (2533). **การปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2541). **ธรรมาภิบาล: แนวคิดและการนำไปใช้ในภาครัฐ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- อมรรัตน์ สายใจ. (2562). **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏ.
- Taro Yamane. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis** (3rd ed.). New York: Harper & Row.
- United Nations. (1981). **Popular participation in decision making for development**. New York: United Nations.
- Nations. Weiss, T. (2000). **Governance, Good Governance and Global Governance**. New York: United Nations.
- World Bank. (1992). **Governance and Development**. Washington, DC: World Bank.